

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДОШКІЛЬНИКА НА МУЗИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ В ЗДО

Волік Н. М.

*доктор філософії,
старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради»
м. Дніпро, Україна*

Хомич О. Б.

*старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради»
м. Дніпро, Україна*

З огляду на специфіку освітньої роботи музичного керівника в закладі дошкільної освіти, розуміємо, що він якнайближче причасний до прояву емоцій на заняттях. Адже без емоційного відгуку неможливе сприйняття, відтворювання співів, музично-ритмічні, танцювальні рухи та інших види діяльності на музичному занятті. Тож, завдання музичного керівника щодо розвитку емоційного інтелекту дошкільника – створення умов для прояву позитивних емоцій та подальша підтримка відповідного настрою під час заняття. Проте, там де необхідним є вияв інших емоцій та станів – необхідно підтримати й такий вияв. Необхідно продовжувати залучення дітей впізнавати настрій музики. Для цього доречно використовувати програмові твори з яскраво вираженим емоційним забарвленням. При цьому враховувати контраст в поданні матеріалу [2, с. 199].

Емоційний інтелект (англ. Emotional intelligence) – здатність ефективно розбиратися в емоційній сфері людського життя: розуміти емоції і емоційне підґрунтя відносин, використовувати свої емоції для вирішення завдань, пов'язаних з відносинами та спілкуванням [2, с. 17].

Міжгалузевий інтерес до поняття «емоційний інтелект» стрімко зростає. Його значення та актуальність все частіше визнають не лише психологи, а представники інших професій. Це поняття знайшло своє місце і в музичній освіті найменших. Батькам та педагогам необхідно заохочувати дітей відкрито говорити про свої емоції. Спільний аналіз переживань допоможе дітям розвинути навички комунікації та емпатії, тобто здатність розуміти емоції, свої та чужі.

Музика – це мова почуттів, а музичні заняття – це ключ до розвитку емоційного інтелекту. Завдання педагога – створити таке середовище, де діти зможуть вільно виражати свої емоції та розвивати соціальні навички. Засоби впливу на розвиток емоційного інтелекту можуть бути різні. Маємо звернути увагу на декілька сучасних підходів в організації цього процесу на музичних заняттях в закладі дошкільної освіти.

Дослідниця Т. Строгаль спонукає розвивати емоційний інтелект дошкільників використовуючи резерви музики як найемоційнішого виду мистецтва. Пропонує кілька готових практичних рішень, які підходять для різних вікових категорій. Під час прослуховування музики виразити відповідні емоції в дії (зобразити через пантоміму, підстрибувати, жестикулювати, вигукувати, перевтілюватися в різні образи за допомогою простого реквізиту, малювати, виліплювати тощо). Танцювально-рухові й ритмічні вправи знімають нервово-психічне напруження, допомагають дітям встановлювати дружні контакти одне з одним. Активності в парах використовуються для того щоб діти закріпили своє розуміння різних емоцій. При цьому можна застосовувати різноманітні техніки – «Танець протилежностей»; «Статичні композиції»; «Продовжи мій рух» тощо. Мімічні та пластичні етюди мають сформувати бажані поведінкові стратегії, що необхідні для повноцінного емоційного розвитку дітей. Дітям пропонується під музику показати «замальовки» без слів (бігти по гарячому піску; йти проти сильного вітру; гуляти квітучим садом; радіти зустрічі з мамою; отримати неочікуваний подарунок тощо) [4].

Емоційний розвиток дошкільника – складний напрямок для музичного керівника, адже вимагає володіння знаннями щодо вікових особливостей психології дітей. Упоратись із цим завданням допомагає метод Карла Орфа. Для того щоб розвивати в дітях м'які навички варто ввести в кожне заняття елементи імпровізації.

Педагоги Т. Хох та Н. Вишинська вважають доречним вводити елементи імпровізації в заняття, починаючи з молодшої групи. Адже для цього віку характерним є перехід від предметно-маніпулятивної до ігрової діяльності, що призводить до бажання погратися – зокрема й зі звуками та елементарними інструментами. Тож імпровізація як форма роботи для них чудово підходить. Педагоги наголошують, що при цьому бажано якомога менше пояснювати й розказувати. Необхідно намагатись робити все разом з дітьми, заохочуючи прикладом. У роботі з групою дошкільників доречно використовувати різноманітні вправи з елементарної імпровізації («Привітальна луна», «Наші імена», «Барабанне коло», «Як твої справи?», «Значки-помічники», «Ритмічне розмаїття», «Загадкова розмова») [7].

В цьому контексті, С. Фір, фахівець з Орф-педагогіки, невербальне спілкування вважає одним із важливих напрямків емоційного розвитку. Здатність розпізнавати емоції та передавати інформацію без слів – це цінна

навичка, яка допомагає дітям краще розуміти один одного та будувати міцніші соціальні зв'язки. Ігри, де потрібно передавати інформацію поглядом або пантомімою, – це веселий і ефективний спосіб розвитку м'яких навичок [7].

Під час знайомства дітей із музичними інструментами, доречно наголосити на висоті тону звучання інструменту та співвіднести його із певною емоцією, настроєм людини. Потім використовувати набуте таким чином знання на початку заняття, запропонувавши дітям виразити свій настрій за допомогою музичного інструменту. Це допоможе музичному керівнику адекватно взаємодіяти з дитиною під час заняття, та водночас зніме емоційну напругу та налаштує дошкільника на позитивний, робочий лад [2, с. 199].

Емоційний розвиток дитини в умовах закладу дошкільної освіти не буде повноцінним, якщо в ньому відсутня театральна діяльність. Навіть перші казки у ранньому віці можуть бути джерелом для вивчення базових емоцій. Варіанти такої роботи можуть бути різні – знайти відповідну вже відому казку для певних обставин, або ж створити свою.

Щоб процес входження дитини у світ емоцій був не лише пізнавальним, а ще й цікавим, дослідниця К. Борисенко рекомендує під час роботи з дітьми використовувати експресивні етюди. Експресивні етюди – це не просто гра, а й потужний психологічний інструмент, який допомагає дітям досліджувати свій внутрішній світ і виражати різноманітні емоції, від радості та смутку до гніву і спокою. За допомогою міміки, жестів і рухів діти вчаться передавати свої почуття, розвиваючи при цьому емоційний інтелект та соціальні навички. Навіть найменші діти здатні передавати свої емоції через міміку та жести, отже експресивні етюди на думку дослідниці варто впроваджувати в освітній процес вже в молодшій групі. Підбираючи відповідний музичний супровід, ми робимо цей процес ще більш ефективним та захопливим [1].

Розвиток емоційного інтелекту дитини – це кропітка праця, яка вимагає терпіння і наполегливості. Це нелегкий шлях, але кожен крок наближає дитину до емоційної зрілості. Сучасне освітнє середовище пропонує використовувати для цього найрізноманітніші засоби.

Т. Д'яченко використовує в своїй роботі авторську методiku за допомогою метафоричних карт. Практичним шляхом фахівчиня доводить: МАК – дієвий інструмент у роботі не лише практичного психолога, а й музичного керівника ЗДО. За допомогою МАК «Модуляція в щастя» на музичному занятті можна: скорегувати поведінку дитини; налагодити дружні взаємини у групі; допомогти дитині, що постраждала від складної життєвої ситуації; запобігти булінгу; залучити «особливу» дитину до роботи у групі. «Музичні» МАК легко освоїти і застосовувати в роботі з нормотиповими дітьми й дітьми, що мають особливі освітні потреби.

На початку роботи достатньо скористатися інструкціями, що додаються до колоди [3].

Дослідження американських вчених довели, що емоційний розвиток дитини насамперед пов'язаний зі стилем виховання в сім'ї. Саме тому, педагоги-практики І. Трофімченко, В. Шаронова та А. Туркот у своїх музично-оздоровчих вправах зосередилися на темі сім'ї та родини. Роботу з розвитку ЕІ впроваджують через технологію «Оповідки маминої ковдри». Технологія передбачає поглиблене занурення дітей у світ емоцій та переживань через казкові історії. Кожне заняття розгортається навколо нової оповідки, яка зберігається в особливій скрині. Діти, ніби археологи, видобувають цю історію, занурюючись під ковдру і переживаючи разом з героями різні емоції та ситуації. Після спільного обговорення та виконання завдань, ковдра знову складається в скриню, ніби зберігаючи в собі нові враження та досвід дітей [5].

Музичні заняття – це чудовий інструмент для розвитку м'яких навичок, але їх ефективність можна значно посилити за допомогою сімейної практики. Тому важливо залучати батьків до цього процесу, пояснюючи їм, як за допомогою простих вправ та ігор розвивати у дитини вміння розпізнавати та виражати емоції. Тільки спільними зусиллями ми зможемо досягти бажаних результатів.

Література:

1. Борисенко К. Розвиваємо емоційний інтелект: експресивні етюди. *Музичний керівник*. 2024. № 5. Київ : Експертус. URL: <https://emuzker.expertus.com.ua/10015167>
2. Волік Н. Розвиток емоційного інтелекту дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти: дис. ... доктора філософії : 012. Запоріжжя, 2024. 299 с. URL: https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/Disertatsiya_Volik-1.pdf
3. Д'яченко Т. Метафоричні асоціативні карти «Модуляція в щастя». *Музичний керівник*. 2021. № 3. Київ : Експертус. URL: <https://emuzker.expertus.com.ua/878267>
4. Строгаль Т. Емоційний інтелект дошкільників: готові практики. *Музичний керівник*. 2022. № 1. Київ : Експертус. URL: <https://emuzker.expertus.com.ua/946313>
5. Трофімченко І., Шаронова В., Туркот А. «Оповідки маминої ковдри» – музично-оздоровчі прийоми, щоб формувати soft skills. *Музичний керівник*. 2022. № 1. Київ : Експертус. URL: <https://emuzker.expertus.com.ua/946305>
6. Фір С. Що таке емоційний інтелект і як його розвивати на музичних заняттях? *Музичний керівник*. 2021. № 1. Київ : Експертус. URL: <https://emuzker.expertus.com.ua/609973>

7. Хох Т., Вишинська, Н. М'які навички для жорсткого світу: розвиваємо за допомогою імпровізації. *Музичний керівник*. 2022. № 1. Київ : Експертус. URL: <https://emuzker.expertus.com.ua/946264>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-61>

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСОБІВ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ НА ТЕХНІЧНУ ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ УЧНІВ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ПОВІТРЯНОЮ АКРОБАТИКОЮ ТА ПІЛОННИМ СПОРТОМ

Драч Т. Л.

тренер-хореограф

Школа повітряної акробатики «Шоколад»;

аспірантка

Львівський державний університет фізичної культури

імені Івана Боберського

м. Львів, Україна

Вступ. Експериментальна перевірка ефективності засобів комплексної програми на технічну підготовленість учнів, що займаються повітряною акробатикою та пілонним спортом здійснювалася у наступних напрямках: контроль за якістю виконання хореографічних та акробатичних вправ, а також вправ на снарядах (пілон та полотно). Для визначення ефективності експериментальної програми був проведений педагогічний експеримент, який передбачав три етапи перевірки. Тестування проходило з таких напрямків, як робота на снаряді, хореографія та акробатика. Для того, щоб результати були більш очевидними, була залучена експертна група, яка включала тренерів з повітряної акробатики, хореографії та пілонного спорту. У процесі тестування роботи на снаряді, дітей було протестовано під час виконання елементів на полотні та на пілоні. Максимальна кількість балів 20. Оскільки елементи на цих снарядах відрізняються, тож для оцінювання були підібрані силові елементи, елементи на розтяжку та гнучкість відповідно. Отримані результати дають змогу визначити ефективність залучення комплексної програми при підготовці виконавців у повітряній акробатиці та пілонному спорті. Тож, метою нашого дослідження є визначити вплив експериментальної програми на розвиток технічних здібностей виконавців в процесі підготовки до змагань в повітряній акробатиці та пілонному спорті.